המרכז האקדמי שלם
SHALEM COLLEGE

<u>מס' הקורס</u>:1040211

<u>שם הקורס (בעברית ובאנגלית)</u>:

המזרח התיכון במשנתו של ברנרד לואיס

The Middle East of Bernard Lewis

<u>שנה"ל</u>: תש"ף

<u>שם המרצה</u>: ד"ר מרטין קרמר

<u>שם תוכנית הלימודים</u>: התוכנית ללימודי המזרח התיכון והאסלאם

<u>משך והיקף הקורס</u>: סמסטר א', 2 ש"ס

<u>מבנה/סיווג הקורס</u>: שו"ס

<u>נקודות זכות אקדמיות</u>: 2 נ"ז

<u>דרישות קדם</u>: מבוא לאסלאם; היסטוריה מודרנית; תולדות המזרח התיכון 1 +2

<u>מועד שעות הקבלה</u>: ימי ב׳ 15:00.

מטרת הקורס

בקורס הזה, נקרא בהרחבה בכתביו של ברנרד לואיס, כמבוא לסוגיות נבחרות ומרכזיות בתולדות המזרח התיכון, וכדרך להבין את מקום האסלאם והמזרח התיכון בפולמוסים הגדולים העכשוויים על ההיסטוריה ועולמנו כיום.

תיאור הקורס

נתמקד באסלאם והמזרח התיכון במשנתו האינטלקטואלית של ההיסטוריון והמזרחן ברנרד לואיס. מפעל חייו משתרע על שמונה עשורים, משנות ה30– של המאה הקודמת עד לסוף העשור הראשון של המאה הנוכחית. לאורך כל התקופה הזאת, עמד לואיס במרכז השיח האקדמי והציבורי על האסלאם והמזרח התיכון במערב (ובתוכו, בישראל). הוא נחשב למשך דורות לסמכות האולטימטיבית לתולדות האזור, למציאותו בהווה, ואף לעתידו. בעשרות ספרים, שחלקם הפכו לרבי מכר, לואיס פסק על

כל השאלות העיקריות המעסיקות היסטוריונים, קובעי מדיניות, וציבורים רחבים. האם העימות בין האסלאם והמערב הוא תמידי? האם לטרור יש בסיס בדת אסלאם עצמה? האם לדמוקרטיה יש סיכוי להקות שורשים במזה''ת? כפי שקבע אחד ממעריציו (פואד עג'מי), לואיס ''לימד אותנו הבדלים.'' נתמקד ביתרונות וחסרונות של גישתו, מנקודת הראות של היום, לאחר סיום תרומתו.

בכל שיעור, נתחיל בניתוח של אחד מכתביו של לואיס, נעבור לביקורות על גישתו אם ישנן, ונדון בגישות מקבילות ומתחרות. רב כתביו החשובים תורגמו לעברית, ברמות שונות של מיומנות. אנו נעדיף תרגומים כאשר הם קיימים. יחד עם זאת, לואיס נודע בשל סגנונו העשיר באנגלית, ועל כן, נמצא גם הזדמנות לקרוא אותו בשפת המקור. ישנה בספריה מדף המרכז את כל פרסומיו עבור הקורס שלנו. נצפה יחד גם בקטעי ראיונות של לואיס מתקופות שונות.

חובות הקורס והרכב הציון בקורס

עבודה סופית בהיקף של עד 25 עמודים: 100%

ציון עובר: 60

נושאי השיעורים

שיעור 1: הרהורים של תלמידים

לצפיה בשיעור: הרצאתו של איתמר רבינוביץ, https://www.youtube.com/watch?v=driliT-Ji9c.

שיעור **2: דיוקן עצמי**

קריאת חובה: "פתח–דבר", **עלי היסטוריה,** 1–4; יואל קרמר, ״בחיפוש אחר האסלאם האבוד״, 18–31; לואיס, Notes, פרק 1, 7–49.

שיעור 3: האסלאם כציביליזציה

קריאת חובה: לואיס, "המהפכות בשחר האיסלאם", **האיסלאם בהיסטוריה,** 215–229; לואיס, **המזרח התיכון: אלפיים שנות היסטוריה,** 115–205.

שיעור **4: האסלאם והאחר**

קריאת חובה: לואיס, “האסלאם ודתות אחרות", **עלי היסטוריה,** 153–193 (מופיע גם בלואיס, **היהודים בעולם האסלאם,** 11–63); לואיס, “המוסלמים מגלים את אירופה", **האיסלאם בהיסטוריה,** 85–93.

שיעור **5: המפגש עם המערב**

קריאת חובה: לואיס, **המזרח התיכון: אלפיים שנות היסטוריה,** 231–323; לואיס, "רעיונות חדשים באיסלאם", **האיסלאם בהיסטוריה**, 241–275; לואיס, **המזרח התיכון והמערב,** 11–104; לואיס, "הקומוניזם ואסלאם", **עלי היסטוריה,** 293–302.

שיעור **6: היסטוריה וזהות**

קריאת חובה: לואיס, "היסטוריה–זכרון, שיחזור, המצאה", **עלי היסטוריה**, 5–43; לואיס, "פלסטינה–היסטוריה וגיוגרפיה של שם", **עלי היסטוריה,** 47–55; לואיס, **צמיחתה של תורכיה המודרנית**, 259–289.

שיעור 7: תורכיה כמשל

קריאת חובה: לואיס, “משקיפים עות'מאניים על השקיעה העות'מאנית", **האיסלאם בהיסטוריה,** 182–194; לואיס, **צמיחתה של תורכיה המודרנית,** 259–289, 321–354, 386–391; לואיס, Notes, פרק 11, 286–297.

שיעור **8: היהודים וישראל**

קריאת חובה: לואיס, ”היהודים הפרו–אסלאמיים", **האיסלאם בהיסטוריה,** 113–126; לואיס, **שמיים ואנטישמיים**, הספר כולו, כ–250 עמודים; לואיס, **היהודים בעולם האסלאם,** 64–173.

שיעור 9: שאלת האוריינטליזם

קריאת חובה: לואיס, ”מצבם של לימודי המזה"ת בארצות הברית", **עלי היסטוריה,** 263–275; לואיס, " חקר האסלאם", **האיסלאם בהיסטוריה,** 13–31; לואיס, “על כתיבת ההיסטוריה המודרנית של המזה"ת", **האיסלאם בהיסטוריה,** 54–63; סעיד, "אוריינטליזם בן זמננו: השלב האחרון“, פרק אחרון בספרו **אוריינטליזם;** לואיס, "שאלת המזרחנות", **עלי היסטוריה,** 249–;262 העימות בין לואיס לסעיד,

https://www.youtube.com/watch?v=hnVHuA6xlOo; הרצעה של אשר ססר על פולמוס האוריינטליזם, https://www.youtube.com/watch?v=QC5R_BCateU.

שיעור 10: שיבת האסלאם

קריאת חובה: לואיס, **המזרח התיכון והמערב**, 104–124; לואיס, "שיבת האסלאם"**, עלי היסטוריה,** 276– 292; המאמר של מרטין קרמר, "The Return of Bernard Lewis" באתר של *Mosaic Magazine*, https://mosaicmagazine.com/essay/history-ideas/2016/06/the-return-of-bernard-lewis/; לואיס, "שורשי הזעם האסלאמי", http://lib.cet.ac.il/pages/item.asp?item=9809; שמעון שמיר, הרצאה לזכרו של לואיס, https://www.youtube.com/watch?v=s7MkUs6hSB4.

שיעור 11: עימות הציביליזציות

קריאת חובה: לואיס, **מה השתבש?** הספר כולו, כ–190 עמודים; לואיס, Notes, 228–265; הנטינגטון, **התנגשות הציביליזציות,** 239–274; ראיון עם לואיס, 2002, https://www.c-span.org/video/?167924-1/what-wrong.

שיעור 12: מבן לאדן עד עיראק

קריאת חובה: לואיס, **משבר האסלאם,** הספר כולו, כ–180 עמודים.; לואיס, Notes, 324-347.

שיעור 13: סיכום של מאה שנה

קריאת חובה: קרמר, "The Conflicted Legacy of Bernard Lewis", https://scholar.harvard.edu/martinkramer/publications/conflicted-legacy-bernard-lewis; מייקל דוראן, "ברנרד לואיס היה אחרון הענקים האקדמיים בדורו", **מידה**, http://bit.ly/2KzSOYA.

<u>קריאת החובה</u>
(מאת ברנרד לואיס)

המזרח התיכון והמערב. תרגם מאנגלית אליקים רובינשטיין; תל אביב, מערכות, תש"ל.

צמיחתה של טורקיה המודרנית. תרגמו לעברית משה זינגר ורבקה גוטליב; ירושלים: הוצאת ספרים ע"ש י"ל מאגנס, תשל"ז.

האיסלאם בהיסטוריה: רעיונות, אנשים ומאורעות במזרח התיכון. תרגם מאנגלית שלמה גונן; עורך מדעי משה מעוז; תל אביב: זמורה-ביתן, תשמ"ד 1984.

עלי היסטוריה: קובץ מחקרים. ערכה רחל סימון; ירושלים: יד יצחק בן-צבי, תשמ"ח 1988.

שמיים ואנטישמיים: מחקר על סכסוך ועל דעות קדומות. תרגמה מאנגלית שפרה נט"ר; תל אביב: דביר, תשמ"ט 1989.

היהודים בעולם האסלאם. תרגמה מאנגלית מרים שקד; ירושלים: מרכז זלמן שזר לתולדות ישראל, תשנ"ו 1996.

המזרח התיכון: אלפיים שנות היסטוריה מעליית הנצרות עד ימינו. תרגמה מאנגלית עתליה זילבר; תל אביב, עם עובד, תשנ"ח.

הערבים בהיסטוריה. תרגם מאנגלית יונתן רטוש, תשט"ו. תרגום שני: תרגם מאנגלית מרדכי ברקאי; עורך מדעי יהושע פרנקל; תל אביב: דביר, תשנ"ה 1995.

מה השתבש?: ההתנגשות בין האסלאם והמודרניות במזרח התיכון. תרגם מאנגלית מנשה ארבל; עורך מדעי גיא מעיין; אור יהודה: כנרת, זמורה-ביתן, דביר, תשס"ד 2004.

משבר האסלאם: ממלחמה מקודשת לטרור רצחני. תרגם מאנגלית מנשה ארבל; עורך מדעי גיא מעיין; אור יהודה: דביר, תשס"ו 2006. ספריו במקור

"שורשי הזעם האסלאמי", http://lib.cet.ac.il/pages/item.asp?item=9809

2012 ,*Notes on a Century: Reflections of a Middle East Historian,* Viking

קריאת החובה
(מאת מחברים אחרים)

מייקל דוראן, ״ברנרד לואיס היה אחרון הענקים האקדמיים בדורו״, **מידה,** http://bit.ly/2KzSOYA**.**

סמואל הנטינגטון, **התנגשות הציביליזציות,** הוצאת שלם, 2003.

יואל קרמר, "בחיפוש אחר האסלאם האבוד: דיאלוג עם ברנרד לואיס", **זמנים** 25 (1987), 18–31.

מרטין קרמר ”The Conflicted Legacy of Bernard Lewis“, https://scholar.harvard.edu/martinkramer/publications/conflicted-legacy-bernard-lewis

אדוארד סעיד, **אוריינטליזם**, הוצאת עם עובד, תרגמה: עתליה זילבר

<u>קריאת רשות כללית</u>

בזיכרונותיו *Notes on a Century*, מפרסם לואיס ביבליוגרפיה מקיפה של כל כתביו (עמ' 358-372) הביבליוגרפיה תועלה לאתר.

רבים אם לא רובם מספריו של לואיס באנגלית נגישים במלואם באתר זה: https://b-ok.cc/s/?q=Bernard+Lewis.